

***Problematyka przedsiębiorczości
w programie studiów realizowanych
w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie***

STRESZCZENIE

Przedsiębiorczość jest jedną z kompetencji kluczowych w europejskim systemie edukacji. Edukacja w zakresie przedsiębiorczości powinna odgrywać ważną rolę w programach kształcenia na wszystkich poziomach edukacji. Rozwój postaw przedsiębiorczych studentów jest ważny, aby ułatwić im wejście na rynek pracy. Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, jaka jest rola i miejsce edukacji w zakresie przedsiębiorczości na studiach oferowanych przez Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie. Na podstawie analizy efektów kształcenia wybranych kierunków określono miejsce przedsiębiorczości pod względem tematyki kursów oferowanych w ramach studiów. Analizie poddano zapisy dotyczące efektów kształcenia w celu odpowiedzi na pytanie, na ile w programach studiów są implementowane zapisy Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego odnoszące się do przedsiębiorczości. W zakończeniu autorzy wskazali na zróżnicowane znaczenie przedsiębiorczości w kształceniu na studiach oferowanych przez Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie. W większości kierunków studiów problematyka ta jest marginalizowana, zwłaszcza na poziomie studiów magisterskich.

→ **SŁOWA KLUCZOWE** – EDUKACJA, KOMPETENCJE KLUCZOWE,
PROGRAMY KSZTAŁCENIA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ,
STUDIA WYŻSZE, UNIWERSYTET PEDAGOGICZNY
W KRAKOWIE

SUMMARY

The Issues of Entrepreneurship in the Curricula of Studies Offered by the Pedagogical University of Cracow

Entrepreneurship is one of key competences in the European education system. Entrepreneurship education should play an important role in education programs at all levels of education. The development of students' entrepreneurial attitudes is vital in helping them enter the

labour market. The purpose of the article is to analyse the role and position of entrepreneurship education in selected courses offered by Pedagogical University of Cracow. Based on the analysis of course effects, the authors specify the importance of entrepreneurship in various courses. The authors analyse the records of learning effects in order to answer the question about their compatibility with the National Qualifications Framework for Higher Education related to entrepreneurship. In conclusion the authors point out at varying degrees of the importance of entrepreneurship education in the courses offered by Pedagogical University of Cracow. In most of them the issues of entrepreneurship, especially in Master's degree programs, are neglected.

→ **KEYWORDS** – CURRICULA, EDUCATION, ENTREPRENEURSHIP, HIGHER EDUCATION, KEY COMPETENCIES, PEDAGOGICAL UNIVERSITY OF CRACOW

Wprowadzenie

W warunkach nasilających się procesów globalizacji i integracji europejskiej coraz większego znaczenia nabiera kształcenie w zakresie przedsiębiorczości na wszystkich szczeblach edukacji, a w szczególności na poziomie szkolnictwa wyższego¹. Rozwijanie przedsiębiorczości akademickiej przyczynia się do zwiększenia konkurencyjności gospodarki krajowej, europejskiej oraz globalnej. Coraz powszechniej mówi się o nowym modelu szkoły wyższej, poszerzającym funkcje dydaktyczne i badawcze szkół wyższych o funkcje związane z przygotowaniem do przedsiębiorczości². Zainteresowanie przedsiębiorczością akademicką związane jest z nasilającym się wpływem wiedzy na rozwój gospodarki, głównie poprzez jej komercjalizację.

Przedsiębiorczość akademicka wpisana została do strategii gospodarczej rządu jako ważne działanie zmierzające do wyzwania aktywności i przedsiębiorczości oraz efektywnego wykorzystania kapitału intelektualnego uczelni³.

¹ Por. S. Dorocki, P. Brzegowy, *Miejsce przedsiębiorczości w systemie edukacyjnym Francji i jej wpływ na aktywizację gospodarczą regionów. O idei l'esprit d'entreprise*, „Horyzonty Wychowania” 2014, 13 (26), s. 287-302.

² Por. J.G. Wissema, *Technostarterzy, Dlaczego i jak?*, PARP, Warszawa 2005, s. 21-39.

³ K. Poznańska, *Przedsiębiorczość akademicka – cechy i znaczenie w gospodarce światowej i polskiej*, „Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu

W celu rozwoju przedsiębiorczości akademickiej konieczne staje się między innymi:

- wzmocnienie oferty programowej uczelni o moduły dotyczące przedsiębiorczości,
- efektywne nauczanie i promowanie przedsiębiorczości akademickiej,
- wdrażanie programów szkoleniowych, przystosowanych do krajowych uwarunkowań prawnych, ekonomicznych i instytucjonalnych.

Podkreślić należy, że przedsiębiorczość została uznana za kompetencję kluczową, która staje się warunkiem sprawnego funkcjonowania we współczesnym świecie, a szczególnie aktywności zawodowej na otwartym rynku pracy. Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości jest ważnym warunkiem efektywnej tranzycji⁴. Znalazło to wyraz w wielu dokumentach strategicznych oraz w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego⁵, w których we wszystkich obszarach kształcenia zapisały efekty z zakresu przedsiębiorczości. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych oraz wyposażenie w wiedzę i umiejętności z tego obszaru jest istotne ze względu na możliwość zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, z drugiej zaś strony z powodu usprawnienia podejmowania działań w innych obszarach życia zawodowego i osobistego⁶.

Ważną rolę w kształceniu z zakresu przedsiębiorczości i w tworzeniu nowego modelu liderów życia gospodarczego może odegrać personalizm fenomenologiczny. Personalizm

Ekonomicznego w Katowicach. *Studia Ekonomiczne* 183; *Innowacyjność współczesnych organizacji*, cz. 2, *Kierunki i wyniki badań*, Katowice 2014, s. 169.

⁴ Por. D. Piróg, *Do geography degree programmes facilitate a smooth transition to the job market? Reflections of working and job-seeking graduates in Poland*, „Journal of Geography in Higher Education” 2014, s. 1-20; D. Piróg, *Destinations of geography graduates on the labour market in Poland and other countries*, „Geographia Polonica” 2004, vol. 87/1, s. 95-112; D. Piróg, *Wybrane determinanty tranzycji absolwentów studiów wyższych na rynek pracy. Dylematy współczesnego rynku pracy*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Wydziałowe UE w Katowicach” 2013, 160, s. 131-138.

⁵ Por. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, *Dziennik Ustaw* Nr 253, 2011, poz. 1520.

⁶ Por. M. Płaziak, T. Rachwał, *Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości w polskich uniwersytetach na studiach nieekonomicznych (na przykładzie kierunku geografia)*, „Horyzonty Wychowania” 2014, 13 (26), s. 249-266.

fenomenologiczny umożliwi utworzenie spójnej filozofii kształcenia przedsiębiorców i menedżerów. Docelowym modelem jest „przedsiębiorczość personalistyczna”, która jawi się jako sztuka prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z zasadami etyki personalistycznej⁷.

W świetle przedstawionych przesłanek w niniejszym artykule podjęto badania nad udziałem treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych w toku studiów realizowanych w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Analizie poddano karty efektów kształcenia 37 kierunków studiów realizowanych na sześciu wydziałach Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Były to 33 karty kierunków oferowanych na studiach licencjackich i 29 na studiach magisterskich.

Nauczanie przedsiębiorczości na studiach

Przeprowadzając kwerendę kart pod względem zawartości treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych, zwracano uwagę nie tylko na zapis o kształtowaniu przedsiębiorczości wśród studentów, lecz również uwzględniono szersze znaczenie owego pojęcia. Były to zatem zapisy o znajomości procesów ekonomicznych zachodzących współcześnie w świecie, znajomości prawa związanego z ochroną intelektualną i prowadzeniem działalności gospodarczej, znajomości barier i możliwości rozwoju w zawodzie, kształtowaniu umiejętności pracy w zespole oraz pełnieniu różnych funkcji w zespole, organizacji pracy, kształtowaniu własnej ścieżki zawodowej, kształtowaniu postaw kreatywnych oraz umiejętności dostosowania się do zmieniającego się otoczenia gospodarczego, kształtowaniu aktywnych postaw związanych z podejmowaniem inicjatyw zawodowych, znajomości funkcjonowania instytucji publicznych w aspekcie korzystania z ich usług w drodze rozwoju zawodowego oraz celach związanych z samodoskonaleniem i rozwojem zawodowym.

⁷ Por. B. Bombała, *Przedsiębiorczość personalistyczna – aspekt dydaktyczny*, „Annales. Etyka w życiu gospodarczym / Annales. Ethics in Economic Life” 2014, vol. 17, no. 3, September, s. 103-123.

Tabela 1. Struktura wydziałowa kart efektów kształcenia poddanych analizie pod względem zawartości treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie

Wydziały	Liczba kierunków na studiach		Ogółem
	licencjackich	magisterskich	
Humanistyczny	10	10	20
Sztuki	4	5	9
Filologiczny	5	4	9
Geograficzno-Biologiczny	6	3	9
Pedagogiczny	4	4	8
Matematyczny	4	3	7
Suma	33	29	62

Źródło: opracowanie własne.

Ogólnie należy stwierdzić, że w ponad połowie (34) dokumentów znalazł się zapis o wyposażeniu absolwentów w toku studiów w wiedzę niezbędną do tworzenia i rozwijania indywidualnej przedsiębiorczości oraz znajomości ogólnych zasad kreowania i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości lub byciu przedsiębiorczym. Są to zapisy, które znajdowały się zarówno w dziedzinie wiedzy, jak i kompetencji społecznych, natomiast rzadziej spotykane są w dziale kształtowania umiejętności.

Spośród pozostałych efektów uznanych za przedsiębiorcze najczęściej powtarzały się: zrozumienie podstawowych procesów ekonomicznych i zasad sterowania nimi, znajomość zasad organizacji pracy, zarządzania produkcją, usługami i personelem, znajomość zagadnienia dotyczącego praw autorskich i ochrony własności intelektualnej, rozumienie potrzeby ciągłego podnoszenia kompetencji zawodowych, zrozumienie konieczności kształcenia przez całe życie, przygotowanie do odpowiedzialnego współdziałania w zespole, umiejętność określenia priorytetów służących realizacji określonego zadania, zdolność szybkiego przystosowania się do zmieniającego się rynku pracy, wprawa w krytycznej ocenie swojej wiedzy i umiejętności, zdolność twórczego podejścia do własnej pracy, podejmowanie innowacyjnych i twórczych działań, zrozumienie wpływu procesów globalizacji i integracji gospodarczej na ekonomię i rynek pracy, kierowanie pracą grupy, umiejętność oceny poziomu swoich kwalifikacji i kompetencji zawodowych, umiejętność dostosowania własnych

kwalfikacji do potrzeb rynku pracy poprzez uzupełnianie swoich kompetencji zawodowych i osobistych.

Tabela 2. Struktura kart efektów kształcenia poddanych analizie pod względem zawartości kategorii nauczania z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie

Wydziały	Średnia liczba efektów kształcenia z przedsiębiorczości				Średni udział efektów kształcenia z przedsiębiorczości w ogóle efektów			
	Wiedza	Umiejętności	Kompetencje społeczne	Razem	Wiedza	Umiejętności	Kompetencje społeczne	Razem
Geograficzno-Biologiczny	5,33	1,44	4,11	10,89	21,44	9,16	39,14	23,25
Humanistyczny	2,05	1,95	4,05	8,05	11,94	14,36	36,45	20,92
Matematyczny	1,71	0,29	4,43	6,43	8,94	1,27	45,34	18,52
Pedagogiczny	0,63	1,00	4,63	6,25	3,73	7,75	47,98	19,82
Filologiczny	1,56	0,33	3,44	5,33	9,39	2,22	33,60	15,07
Sztuki	0,56	0,89	3,33	4,78	2,11	4,14	31,00	12,42
Suma	2,02	1,18	3,98	7,18	10,12	8,03	38,13	18,76

Źródło: opracowanie własne.

Spośród analizowanych kursów, największą średnią liczbę zapisów traktowanych jako efekty kształtujące postawy przedsiębiorcze odnotowano w kartach studiów realizowanych na Wydziale Geograficzno-Biologicznym (10,9) oraz Humanistycznym (8,0). Najmniejsze wartości odnotowały natomiast Wydział Sztuki (4,8) i Filologiczny (5,3). Wysoki udział średniej liczby efektów w przypadku studiów realizowanych na Wydziale Geograficzno-Biologicznym wynika z faktu, że duża część zagadnień z zakresu przedsiębiorczości (kwestie gospodarcze i ekonomiczne) ujęte są w dziale wiedzy przedmiotowej – związanej z tematyką studiów. Również studia humanistyczne i geograficzno-biologiczne cechują się wyższą średnią liczbą efektów w odniesieniu do umiejętności (1,95 i 1,44) w stosunku do studiów na innych wydziałach. Jeśli chodzi o efekty w odniesieniu do kompetencji społecznych, najwyższą średnią liczbę efektów

odnotowano w przypadku studiów pedagogicznych (4,6) i matematycznych (4,4).

Odnosząc się do udziału efektów kształcenia z zakresu przedsiębiorczości w ogólnej liczbie efektów, obserwuje się, że są one najwyższe na studiach na Wydziale Geograficzno-Biologicznym i Humanistycznym, przyjmując odpowiednio średnie wartości 23,23% i 20,9% ogólnej liczby efektów, a najniższe na Wydziale Sztuki i Filologicznym – odpowiednio 12,4% i 15,1%.

W przypadku efektów w odniesieniu do wiedzy, studia geograficzno-biologiczne posiadają 21,4% treści związanych z przedsiębiorczością, a humanistyczne – 11,9%. Najniższy udział treści związanych z przedsiębiorczością w dziale wiedzy odnotowano natomiast na studiach na Wydziale Sztuki (2,1%) oraz Pedagogicznym (3,7%).

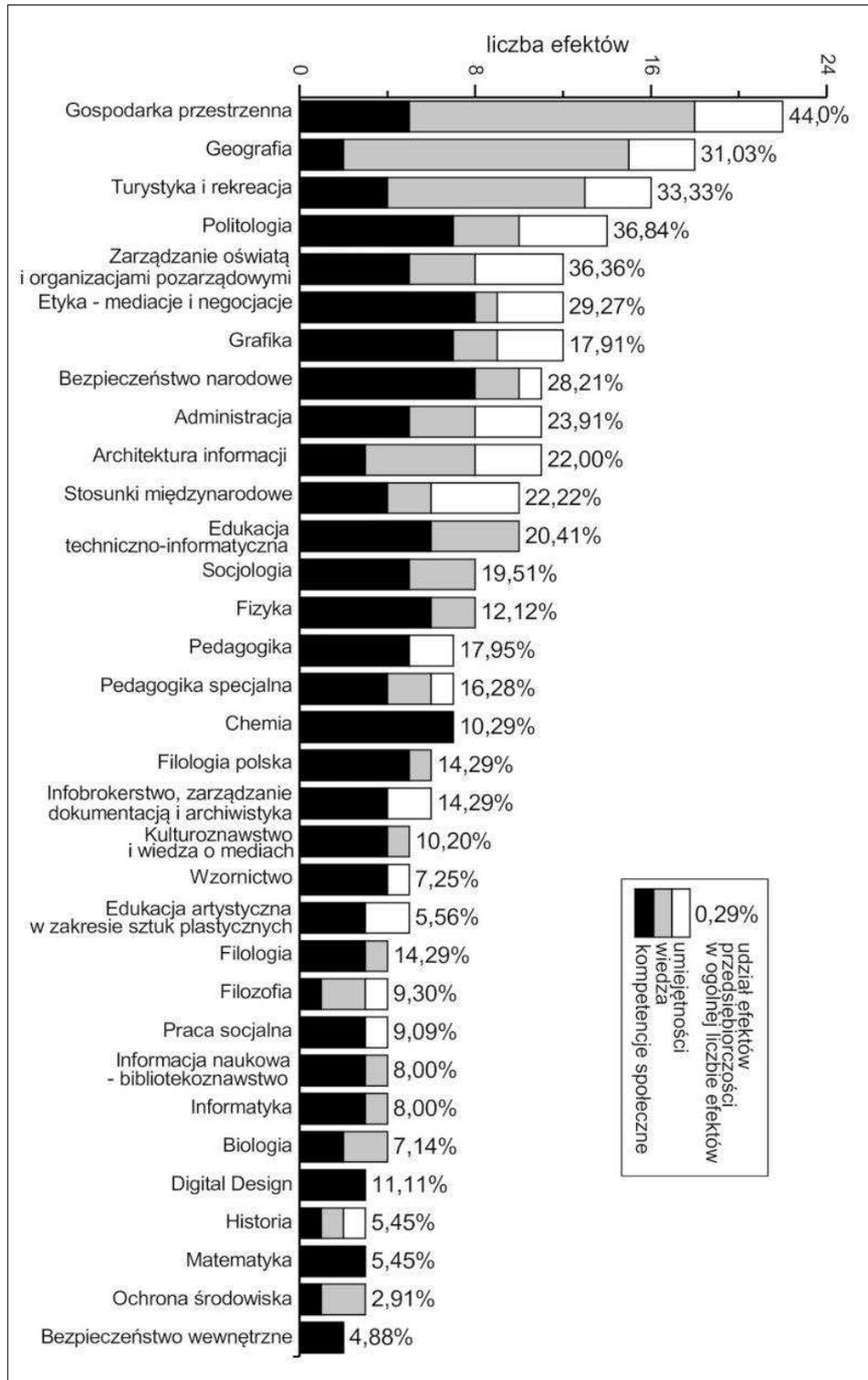
Najwyższy udział efektów dotyczących przedsiębiorczości zaznacza się w przypadku kompetencji społecznych, gdzie stanowią one 38,1% zapisanych efektów. Największy wkład stwierdzono w przypadku studiów pedagogicznych i matematycznych – powyżej 45% ogółu efektów w przypadku kompetencji społecznych, a najniższy na studiach na Wydziale Sztuki i Filologicznym – poniżej 35%.

Większy udział treści przedsiębiorcze miały ponadto w przypadku kierunków na studiach stacjonarnych – średnio 20%, podczas gdy na studiach magisterskich było to 3% mniej. W przypadku studiów na Wydziale Sztuki i Pedagogicznym, średni udział treści z zakresu przedsiębiorczych na studiach pierwszego stopnia był o około 5,5% wyższy niż w przypadku studiów drugiego stopnia. Jedynie na studiach na Wydziale Geograficzno-Biologicznym udział ten w przypadku studiów magisterskich był wyższy o 1%.

Odnosząc się do liczby efektów kształcenia z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych na kierunkach studiów pierwszego stopnia, największą ich liczbę stwierdzono w kartach kierunkowych: gospodarki przestrzennej, geografii, turystyki i rekreacji oraz politologii (wyk. 1). W przypadku pierwszych trzech kierunków były to efekty związane głównie z wiedzą, podczas gdy w przypadku politologii oraz pozostałych kierunków treści przedsiębiorcze znalazły się w kategorii kompetencji społecznych.

Analizując w dalszej kolejności udział treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych na kierunkach studiów pierwszego stopnia, zaobserwowano, że największy udział, powyżej

Wykres 1. Liczba efektów kształcenia pod względem treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych według kierunków studiów pierwszego stopnia w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie

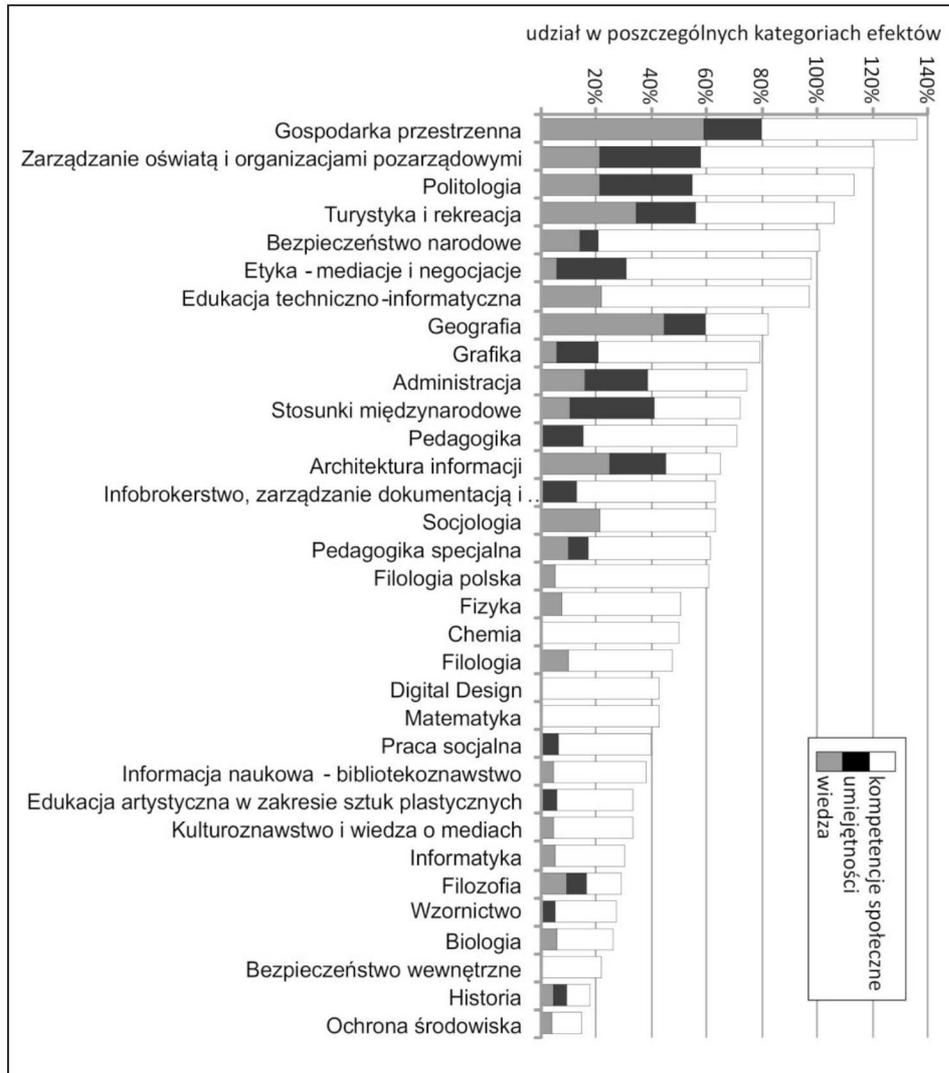

Źródło: opracowanie własne.

30% ogółu efektów, posiadają kierunki: gospodarka przestrzenna (44,0%), zarządzanie oświatą i organizacjami pozarządowymi (36,8%), politologia (36,4%), turystyka i rekreacja (33,4%).

Analizując udział treści przedsiębiorczych według partycypacji efektów kształcenia w poszczególnych kategoriach wiedzy, największy udział, powyżej 100% (wartość maksymalna 300% jako pełny udział w każdej z kategorii) w każdym z trzech wariantów posiadały: gospodarka przestrzenna, zarządzanie oświatą i organizacjami pozarządowymi, politologia, turystyka i rekreacja oraz bezpieczeństwo narodowe (wyk. 2). Jedynie w przypadku gospodarki przestrzennej udział treści przedsiębiorczych stanowi 59% treści z kategorii wiedzy, podczas gdy na pozostałych kierunkach w tejże kategorii udział treści przedsiębiorczych nie przekracza 25% (wyjątkiem jest geografia – 44,8% oraz turystyka i rekreacja – 34,6%). Największego udziału treści przedsiębiorczych doszukano się w kategorii kompetencji społecznych (średnio 40%). Największy udział odnotowano w przypadku kierunków: bezpieczeństwo narodowe – 80%, edukacja techniczno-informatyczna – 75%, etyka – mediacje i negocjacje – 67% czy zarządzanie oświatą i organizacjami pozarządowymi – 62%. Ogólnie najniższy średni udział stwierdzono w przypadku kierunków: ochrona środowiska – 5,0%, historia – 5,9%, bezpieczeństwo wewnętrzne – 7,4%, biologia – 8,7%, wzornictwo – 9,2% i filozofia – 9,7%. Zarówno w przypadku kierunków o największym, jak i najmniejszym udziale treści przedsiębiorczych nie można się dopatrzeć podziałów na nauki humanistyczne, ścisłe czy techniczne, lecz udział ten zależy od tematyki realizowanej na danych kierunkach.

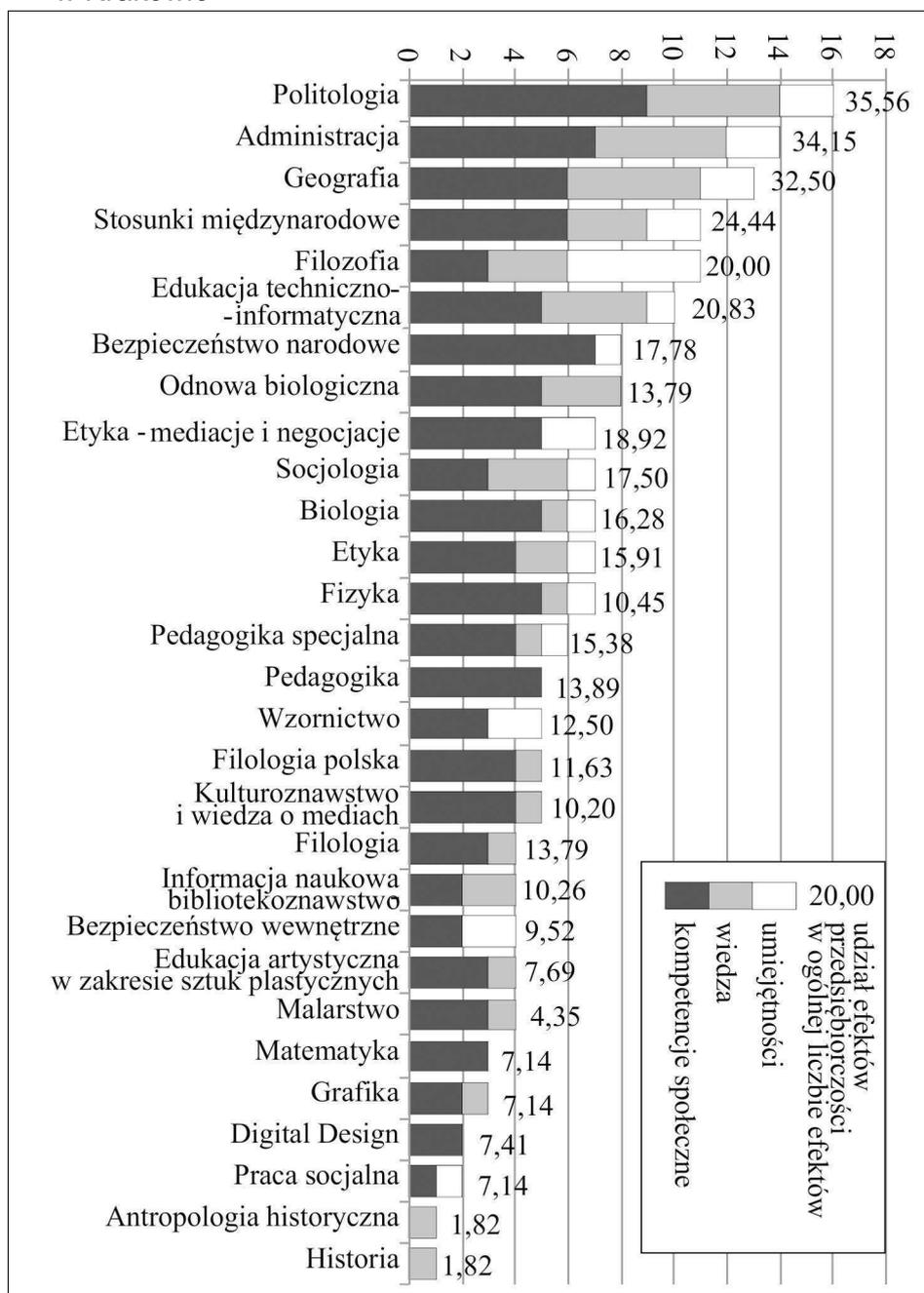
Wykres 2. Udział efektów kształcenia pod względem zawartości treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych w ogólnej liczbie efektów kształcenia i według kierunków studiów pierwszego stopnia w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę studia drugiego stopnia, liczba zapisanych efektów kształtujących postawy przedsiębiorcze jest mniejsza niż w przypadku studiów stopnia pierwszego. Największą liczbę efektów przedsiębiorczych (powyżej 10 efektów) odnotowano w przypadku politologii (16 efektów), administracji (14), geografii (13) oraz stosunków międzynarodowych i filozofii (11) (wyk. 3). Tylko jeden efekt znaleziono natomiast na kierunkach antropologia historyczna i historia. W większości przypadków efekty uznane za kształtujące i wspierające postawy przedsiębiorcze

Wykres 3. Liczba efektów kształcenia pod względem zawartości treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych według kierunków studiów drugiego stopnia w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie

Źródło: opracowanie własne.

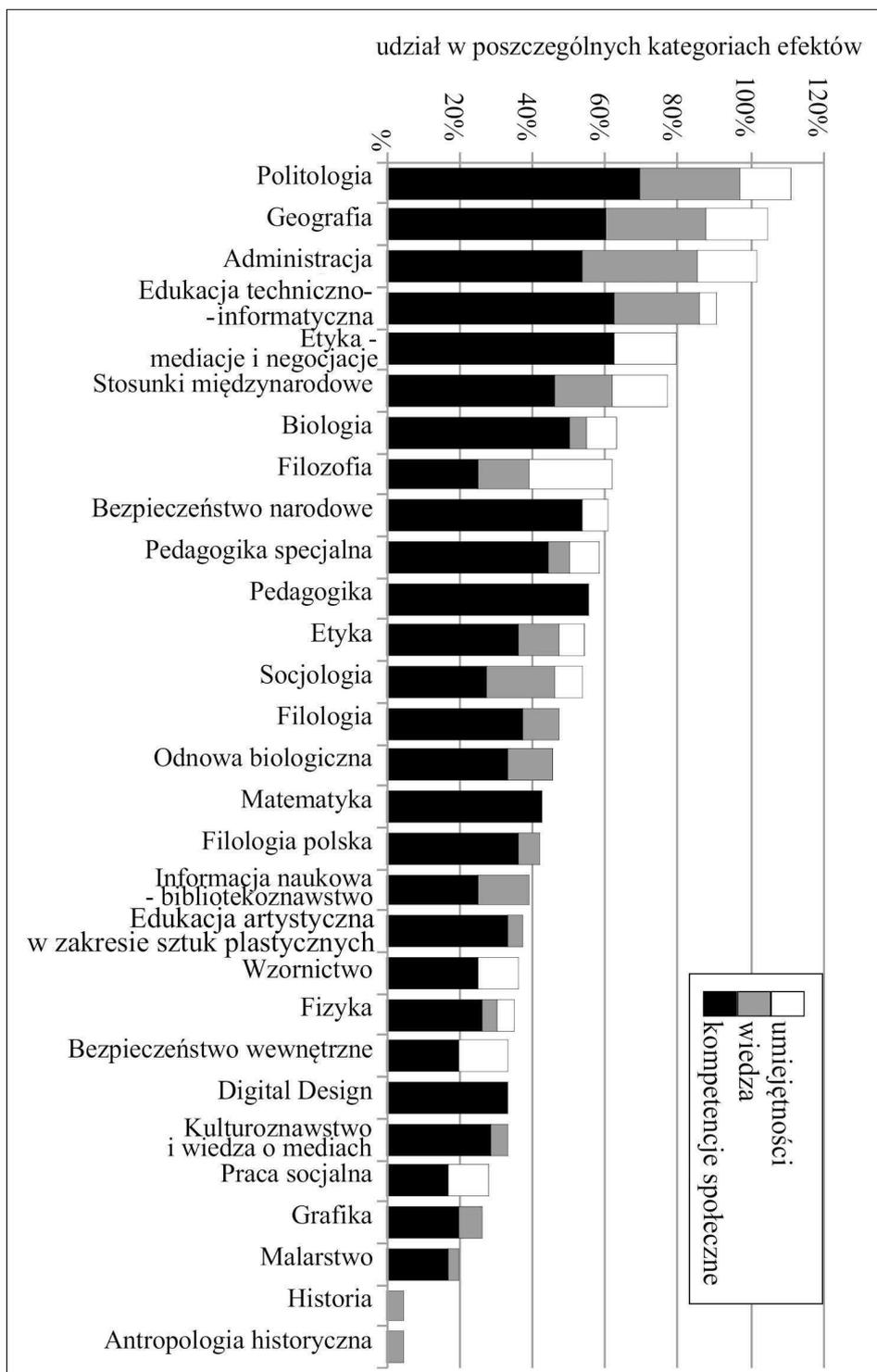
przypisane zostały do kategorii kompetencji społecznych. Jedyne w przypadku filozofii największą liczbę efektów umieszczono w kategorii umiejętności. Udział efektów przedsiębiorczych

również jest niższy niż w przypadku studiów licencjackich i nie przekracza 36% ogółu zapisanych rezultatów. Jedynie w przypadku politologii, administracji i geografii udział ten przekroczył 30%. Potwierdza to, że duży udział treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych odnaleźć można w kartach kierunków studiów o tematyce związanej z gospodarką, ekonomią i zarządzaniem – administracją. Najgorzej natomiast sytuacja wygląda w przypadku studiów historycznych i sztuki oraz matematyki i pracy społecznej. Wydaje się, że również w przypadku tych wymienionych kierunków studiów, wyposażenie absolwentów w wiedzę z zakresu przedsiębiorczości jest bardzo ważne.

Także w przypadku analizy udziału efektów kształcenia pod względem zawartości treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych w ogólnej liczbie efektów kryteriów kształcenia i kierunków studiów drugiego stopnia w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie udział ten jest mniejszy niż w przypadku studiów pierwszego stopnia i nie przekracza 112% w przypadku politologii (wyk. 4). Powyżej 100% odnotowano również na kierunkach geografia i administracja. Tylko w przypadku tych trzech kierunków spostrzeżono udział efektów przedsiębiorczych w kategorii wiedza powyżej 25% w ogóle efektów w tej kategorii.

W przypadku wszystkich kierunków studiów magisterskich efekty przedsiębiorcze stanowiły największy odsetek w kategorii kompetencje społeczne, średnio 35%. Największym udziałem w tej kategorii odznaczały się politologia – 69,2%, edukacja techniczno-informatyczna i etyka – mediacje i negocjacje – 62,5% oraz geografia – 60,0%.

Wykres 4. Udział efektów kształcenia pod względem zawartości treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych w ogólnej liczbie efektów kryteriów kształcenia i według kierunków studiów drugiego stopnia w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Współczesne wyzwania cywilizacyjne stawiają nowe, wysokie zadania w zakresie edukacji i przygotowania do odgrywania określonych ról zawodowych. Zadania edukacji są bowiem determinowane rozwojem społecznym, gospodarczym i kulturalnym, stanem świadomości społecznej oraz potrzebami i zainteresowaniami ludzi żyjących w określonych strukturach społeczno-ekonomicznych. One określają zasadnicze priorytety polityki oświatowej oraz konstrukcję systemu edukacji⁸.

Edukacja zwłaszcza na poziomie wyższym powinna zatem zmierzać do przygotowania ludzi młodych do adaptacji w nowych warunkach pracy, tak aby mogli w sposób racjonalny wpływać na struktury, które dziś podlegają przemianom⁹. Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości odpowiada na te współczesne wyzwania cywilizacyjne, dlatego powinno być szeroko wdrażane na poziomie studiów. Dzięki kształtowaniu postaw przedsiębiorczych w toku edukacji student będzie rozumiał potrzebę ciągłego aktualizowania wiedzy i zdobywania nowych umiejętności oraz posiadał cechy umożliwiające mu sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie i na rynku pracy, a także świadome kształtowanie rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Jak zauważa K. Wach¹⁰, niestety nadal niewiele uczelni ekonomicznych w Polsce, nie wspominając o nieekonomicznych, wprowadza obowiązkowe moduły kształcenia w zakresie przedsiębiorczości, choć elementy takiego kształcenia zawierają inne kursy akademickie. Na studiach w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie stosunkowo duży udział treści z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych odnaleźć można na kierunkach o tematyce związanej z gospodarką, ekonomią i zarządzaniem – administracją. Najgorzej natomiast sytuacja przedstawia się w przypadku

⁸ I. Ziolo, *Wybrane atuty wartości edukacyjnej wyższej szkoły niepaństwowej (wyniki badań sondażowych prowadzonych w WSiZ z siedzibą w Rzeszowie, w: Problemy przemian układów regionalnych*, red. Z. Ziolo, *Zeszyty Naukowe*, Nr 3, rok III (11), cz. II, 1999, s. 127.

⁹ Por. M. Borowiec, T. Rachwał, *Kształtowanie postaw przedsiębiorczych na lekcjach geografii wyzwaniem edukacyjnym w procesach globalizacji*, „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2011/7, s. 321-332.

¹⁰ Por. K. Wach, *Edukacja na rzecz przedsiębiorczości wobec współczesnych wyzwań cywilizacyjno-gospodarczych*, „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2013/9, s. 246-257.

studiów historycznych i sztuki oraz matematyki i pracy społecznej. Przeprowadzona analiza udziału treści i zapisanych efektów z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych w toku studiów realizowanych w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie potwierdza, że problematyka ta jest marginalizowana, zwłaszcza na poziomie studiów magisterskich.

BIBLIOGRAFIA

- Bombała B., *Przedsiębiorczość personalistyczna – aspekt dydaktyczny*, „Annales. Etyka w życiu gospodarczym/ Annales. Ethics in Economic Life” 2014, vol. 17, no. 3, September 2014, s. 103-123.
- Borowiec M., Rachwał T., *Kształtowanie postaw przedsiębiorczych na lekcjach geografii wyzwaniem edukacyjnym w procesach globalizacji*, „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2011/7, s. 321-332.
- Dorocki S., Brzegowy P., *Miejsce przedsiębiorczości w systemie edukacyjnym Francji i jej wpływ na aktywizację gospodarczą regionów. O idei l'esprit d'entreprise*, „Horyzonty Wychowania” 2014, 13 (26), s. 287-302.
- Piróg D., *Do geography degree programmes facilitate a smooth transition to the job market? Reflections of working and job-seeking graduates in Poland*, „Journal of Geography in Higher Education” 2014, s. 1-20.
- Piróg D., *Destinations of geography graduates on the labour market in Poland and other countries*, „Geographia Polonica” 2004, vol. 87/1, s. 95-112.
- Piróg D., *Wybrane determinanty tranzycji absolwentów studiów wyższych na rynek pracy. Dylematy współczesnego rynku pracy*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Wydziałowe UE w Katowicach” 2013, 160, s. 131-138.
- Płaziak M., Rachwał T., *Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości w polskich uniwersytetach na studiach nieekonomicznych (na przykładzie kierunku geografia)*, „Horyzonty Wychowania” 2014, 13 (26), s. 249-266.
- Poznańska K., *Przedsiębiorczość akademicka – cechy i znaczenie w gospodarce światowej i polskiej*, „Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne” 183; *Innowacyjność współczesnych organizacji, cz. 2, Kierunki i wyniki badań*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2014, s. 164-172.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, Dziennik Ustaw Nr 253, 2011, poz. 1520.
- Wach K., *Edukacja na rzecz przedsiębiorczości wobec współczesnych wyzwań cywilizacyjno-gospodarczych*, „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2013/9, s. 246-257.

Wissema J.G., *Technostarterzy, Dlaczego i jak?*, PARP, Warszawa 2005, s. 21-39.

Ziolo I., *Wybrane atuty wartości edukacyjnej wyższej szkoły niepaństwowej (wyniki badań sondażowych prowadzonych w WSiZ z siedzibą w Rzeszowie, w: Problemy przemian układów regionalnych, red. Z. Ziolo, Zeszyty Naukowe, Nr 3, rok III (11), cz. II, 1999, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, s. 127.*